

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра публічного управління та економіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

_____ **В.Г. Горник**

_____ 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»**

освітній рівень Бакалавр

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітня програма Організація бізнесу

тип дисципліни Обов'язкова

Київ – 2020 рік

Розробник: Бойченко Е.Б., д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та економіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та економіки

Протокол від 17 листопада 2020 року № 5

Завідувач кафедри публічного
управління та економіки

С.О. Кравченко

Погоджено:
Гарант освітньої програми

С.В. Сімак

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	3	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	90		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	3	Лекції:	24	8
Семестр:	5	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	3	Семінарські заняття:	24	6
самостійна робота:	3	Самостійна робота:	42	76
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного управління та економіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою boychenko-elina@ukr.net.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Політична економіка Макроекономіка	Соціально-економічне прогнозування Економіка промисловості

Мета вивчення дисципліни:

Формування у студентів теоретичних і практичних знань з питань функціонування розвитку та регулювання соціально-трудова відносин у суспільстві.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
ФК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.	ПРН 3	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17	ПРН 5, ПРН 12	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17
ФК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.	ПРН 3	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17	ПРН 5, ПРН 12	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17
ФК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	ПРН 3	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17	ПРН 5, ПРН 12	ПРН 10, ПРН 11, ПРН 16, ПРН 17

Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1.

ПРАЦЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА І ФАКТОР ВИРОБНИЦТВА

Тема 1.1. Економіка праці і соціально-трудова відносини як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна

Праця й соціально-трудова відносини як предмет наукового економічного дослідження.

Праця як об'єкт вивчення дисципліни.

Формування і розвиток предмета дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини».

Завдання, які вирішує дисципліна.

Взаємозв'язок дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини» з іншими дисциплінами

Тема 1.2. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності

Сутність категорії “праця” та її характеристики.

Елементи процесу праці.

Роль праці у розвитку людини і суспільства.

Зміст і характер праці.

Основні елементи, що характеризують зміст праці.

Види праці та їх характеристики.

Еволюція праці як чинника виробництва.

Праця і науково-технічний прогрес.

Гуманізація праці.

Управління суспільною працею.

Тема 1.3. Трудова структура населення

Населення як демоекономічна категорія.

Сутність поняття “населення”.

Класифікація населення в економіці праці.

Демографічні процеси.

Відтворення населення і його характеристики (показники).

Види руху населення.

Показники природного руху населення.

Показники механічного руху населення.

Показники та основні напрями міграції населення України.

Структура і розміщення населення України.

Статева і вікова структура.

Міське і сільське населення.

Національний склад населення.

Тема 1.4. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.

Економічно активне і економічно неактивне населення.

Економічна активність.

Зайняті економічною діяльністю.

Безробітні.

Економічно неактивне населення.

Узагальнені показники трудового потенціалу.

Трудовий потенціал: сутність, показники, структура.

Формування трудового потенціалу.

Трудовий потенціал працівника.

Трудовий потенціал підприємства.

Трудовий потенціал суспільства.

Тема 1.5. Соціальна політика та система соціально-трудова відносин.

Поняття, сутність, мета та завдання соціальної політики.

Суб’єкти та умови реалізації соціальної політики.

Основні напрями та пріоритети державної соціальної політики.

Поняття соціального захисту та його основні напрями в сфері праці.

Система соціального захисту та соціальних гарантій у сфері праці.

Напрями соціального захисту.

Соціальні інститути і механізм соціального захисту працівників.

Сутність соціально-трудова відносини.

Загальна характеристика їх системи.

Сторони і суб’єкти соціально-трудова відносин.

Предмет соціально-трудова відносин на різних рівнях.

Принципи і типи соціально-трудова відносин.

Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудова відносин.

Роботодавці та їхні об'єднання як об'єкти соціально-трудових відносин.

Нормативно-правова база діяльності роботодавців та їхніх об'єднань.

Закон України «Про організації роботодавців».

Конфедерація роботодавців України.

Наймані працівники в системі соціально-трудових відносин.

Особлива роль найманих працівників як сторони і суб'єкта соціально-трудових відносин.

Представницькі органи найманих працівників.

Сучасний стан профспілкового руху в Україні.

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність профспілок.

Тема 1.6. Ринок праці в системі соціально-трудових відносин

Ринок праці: сутність, зміст і функції.

Умови виникнення ринку праці. Основними умовами ефективного функціонування ринку праці. Функції ринку праці.

Механізм функціонування ринку праці. Суб'єкти ринку праці.

Сегментація ринку праці. Гнучкість ринку праці.

Тенденції сучасного ринку праці в Україні.

Попит і пропозиція на ринку праці.

Попит на робочу силу.

Пропозиція робочої сили.

Ціноутворення на ринку праці.

Кон'юнктура ринку праці.

Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.

Модель ринку праці.

Безробіття: сутність, типи, соціально-економічні наслідки.

Тема 1.7. Регулювання зайнятості населення

Суть, форми і види зайнятості.

Закон України «Про зайнятість населення».

Продуктивна зайнятість.

Раціональна зайнятість.

Повна зайнятість.

Державна політика зайнятості.

Основні напрями державної політики зайнятості.

Державна служба зайнятості.

Основні завдання державної служби зайнятості.

Державна програма зайнятості населення.

Державні гарантії зайнятості населення в Україні.

Матеріальна допомога з безробіття.

Закон України «Про колективні договори і угоди».

Міжнародний досвід регулювання зайнятості.

Програми сприяння зайнятості.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ПРАЦІ

Тема 2.1. Управління персоналом у системі соціально-трудових відносин на мікрорівні

Управління персоналом його сутність та роль в сучасних умовах.

Існуючі методи управління персоналом та їх взаємозв'язок.

Кадрова політика її складові.

Програми розвитку персоналу.

Плани підвищення кваліфікації, підготовки та перепідготовки працюючих.

Атестація персоналу.

Система мотивації та оцінки персоналу.

Кар'єрний ріст та його планування на сучасних фірмах і компаніях.

Тема 2.2. Організація та нормування праці

Поняття, зміст і складові організації праці.

Сутність, зміст і значення організації праці.

Характеристика складових організації праці на рівні підприємства.

Взаємозв'язок організації праці з організацією виробництва.

Поділ і кооперування праці.

Суспільний і технічний поділ праці.

Коллективні форми організації сучасної праці.

Організація робочих місць.

Робоче місце як первинна ланка виробництва.

Класифікація робочих місць.

Оснащення, планування, обслуговування, раціоналізація, атестація робочих місць.

Умови праці: сутність і значення.

Фактори, що впливають на умови праці.

Фази працездатності у процесі трудового циклу.

Фактори виробничого середовища, що впливають на працездатність людини.

Нормування праці як складова її організації.

Сутність і значення нормування праці.

Зміст роботи з нормування праці.

Норми та об'єкти нормування праці.

Класифікація витрат робочого часу.

Загальні вимоги до режимів роботи.

Час роботи і час перерв у роботі.

Нормований та ненормований робочий час.

Система нормативів і норм праці.

Методи нормування праці.

Тема 2.3. Оплата праці. Формування та регулювання заробітної плати

Вартість робочої сили та її зв'язок з оплатою праці.

Заробітна плата як соціально-економічна категорія.

Заробітна плата як елемент ринку праці.

Заробітна плата як ціна робочої сили.

Функції заробітної плати.

Організація заробітної плати, її елементи і принципи.

Основна та додаткова заробітна плата.

Заохочувальні та компенсаційні виплати.

Структура заробітної плати.

Форми і системи заробітної плати.

Організація заробітної плати на підприємстві.

Тарифна система регулювання заробітної плати.

Елементи тарифної системи: тарифна сітка, тарифна ставка, надбавки і доплати до тарифних ставок, схема посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні довідники.

Тарифні розряди і тарифні коефіцієнти.

Системи погодинної форми оплати праці.

Системи відрядної форми оплати праці.

Організація преміювання працівників.

Мінімальна заробітна плата і мінімальні гарантії держави у сфері праці та її оплати. Закон України «Про оплату праці».

Визначення розміру мінімальної заробітної плати.

РОЗДІЛ 3.

МОНІТОРИНГ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Тема 3.1. Види, джерела і структура доходів населення

Структура доходів населення.

Структура доходу співробітника підприємства.

Номінальні і реальні доходи.

Поняття сукупного, чистого, скоригованого чистого та кінцевого доходів.

Трудові і нетрудові доходи.

Диференціація доходів (витрат) населення.

Децильний коефіцієнт диференціації доходів (витрат).

Коефіцієнт нерівності розподілу доходів (витрат) серед населення або концентрації доходів (витрат).

Розподіл населення України за рівнем середньодушових грошових витрат.

Чинники, що впливають на величину та диференціацію доходів населення. Державне регулювання доходів населення.

Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.

Кількісні і якісні показники рівня життя.

Показник якості трудового життя.

Індексація доходів населення.

Прожитковий мінімум і методи його розрахунку.

Мінімальні соціальні стандарти рівня життя населення.

Соціальні трансферти як елементи формування рівня життя і доходів.

Тема 3.2. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення

Сутність продуктивності й продуктивності праці.

Показники продуктивності праці.

Виробіток і трудомісткість.

Методи виміру продуктивності праці.

Натуральний та трудовий методи.

Умови і фактори зростання продуктивності праці та їх класифікація.

Резерви підвищення продуктивності праці та їх класифікація.

Програми продуктивності праці на виробництві.

Сутність та значення економічного аналізу у трудовій сфері.

Аналіз статистичної сукупності даних щодо процесів, які здійснюються в сфері праці.

Завдання і напрями аналізу продуктивності праці.

Аналіз трудомісткості.

Аналіз чисельності і складу працівників.

Аналіз використання фонду заробітної плати і рівня середньої заробітної плати.

Тема 3.3. Звітність і аудит у сфері праці

Аудит в сфері праці.

Мета аудиту у сфері праці.

Класифікація аудиту.

Значення аудиту в трудовій сфері.

Напрями, етапи і методи проведення аудиту в сфері праці.

Методичні прийоми аудиту в соціально-трудова сфері.

Ефективність аудиту в трудовій сфері.

Аналіз «вартість – ефективність».

Оцінка діяльності служб управління працею.

Звітність з питань праці.

Державна статистична звітність з питань праці.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва					
Тема 1.1. Економіка праці і соціально-трудова відносини як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна	6	2		2	2
Тема 1.2. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності	6			2	4
Тема 1.3. Трудова структура населення	8	2		2	4
Тема 1.4. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	8	2		2	4
Тема 1.5. Соціальна політика та система соціально-трудова відносин.	8	2		2	4
Тема 1.6. Ринок праці в системі соціально-трудова відносин	6	2		2	2
Тема 1.7. Регулювання зайнятості населення	8	2		2	4
Разом за розділом 1	50	12		14	24
Розділ 2. Організаційні, економічні та соціальні аспекти процесу праці					
Тема 2.1. Управління персоналом у системі соціально-трудова відносин на мікрорівні	6	2		2	2
Тема 2.2. Організація та нормування праці	8	2		2	4
Тема 2.3. Оплата праці. Формування та регулювання заробітної плати	6	2		2	2
Разом за розділом 2	20	6		6	8
Розділ 3. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення					
Тема 3.1. Види, джерела і структура доходів населення	8	2		2	4
Тема 3.2. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення	6	2		2	2
Тема 3.3. Звітність і аудит у сфері праці	6	2			4
Разом за розділом 3	20	6		4	10
Залік				2	
Усього годин	90	24		24	42

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6

Розділ 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва					
Тема 1.1. Економіка праці і соціально-трудова відносина як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна	6	2			4
Тема 1.2. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності	6			2	4
Тема 1.3. Трудова структура населення	8	2			6
Тема 1.4. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	8				8
Тема 1.5. Соціальна політика та система соціально-трудова відносин.	8				8
Тема 1.6. Ринок праці в системі соціально-трудова відносин	6				6
Тема 1.7. Регулювання зайнятості населення	8				8
Разом за розділом 1	50	4		2	44
Розділ 2. Організаційні, економічні та соціальні аспекти процесу праці					
Тема 2.1. Управління персоналом у системі соціально-трудова відносин на мікрорівні	6	2			4
Тема 2.2. Організація та нормування праці	8			2	6
Тема 2.3. Оплата праці. Формування та регулювання заробітної плати	6				6
Разом за розділом 2	20	2		2	16
Розділ 3. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення					
Тема 3.1. Види, джерела і структура доходів населення	8	2			6
Тема 3.2. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення	6			2	4
Тема 3.3. Звітність і аудит у сфері праці	6				6
Разом за розділом 3	20	2		2	16
Залік				2	
Усього годин	90	8		6	76

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських занять

Тема 1.1. Економіка праці і соціально-трудова відносина як напрям наукових досліджень та навчальна дисципліна

Питання до семінарського заняття

1. Основні етапи становлення економіки праці як науки.
2. Наукові теорії з проблем праці та зайнятості: основоположники, прихильники, сутність.
3. Формування і розвиток предмета науки та дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносина».
4. Актуальні проблеми сучасних соціально-трудова досліджень.

Тема 1.2. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності

Питання до семінарського заняття

1. Сутність категорії «праця» та її характеристики.
2. Зміст і характер праці.
3. Види праці та їх характеристики.
4. Еволюція праці як чинника виробництва.
5. Праця і науково-технічний прогрес.
6. Гуманізація праці.

Тема 1.3. Трудова структура населення

Питання до семінарського заняття

1. Розв'язок задач з визначення відносних показників природного руху та природного приросту населення.

Тема 1.4. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Питання до семінарського заняття

1. Структура трудових ресурсів України.
2. Показники механічного руху трудових ресурсів.
3. Розв'язок задач з визначення відносних показників міграції населення.

Тема 1.5. Соціальна політика та система соціально-трудова відносин.

Питання до семінарського заняття

1. Поняття, сутність, мета та завдання соціальної політики.
2. Основні напрями та пріоритети державної соціальної політики.
3. Поняття соціального захисту та його основні напрями в сфері праці.
4. Система соціальних гарантій у сфері праці.
5. Сторони і суб'єкти соціально-трудова відносин.
6. Предмет соціально-трудова відносин на різних рівнях.
7. Наймані працівники в системі соціально-трудова відносин.
8. Сучасний стан профспілкового руху в Україні.
9. Система заходів громадського і державного регулювання соціально-трудова відносин.

Тема 1.6. Ринок праці в системі соціально-трудова відносин

Питання до семінарського заняття

1. Ринок праці: сутність, зміст і функції.
2. Механізм функціонування ринку праці.
3. Сегментація та гнучкість ринку праці.
4. Тенденції сучасного ринку праці в Україні.
5. Попит і пропозиція на ринку праці.
6. Безробіття: сутність, типи, соціально-економічні наслідки.
7. Методики розрахунку рівня безробіття в Україні.

Тема 1.7. Регулювання зайнятості населення

Питання до семінарського заняття

1. Суть, форми і види зайнятості.
2. Основні напрями державної політики зайнятості.
3. Основні завданнями державної служби зайнятості.
4. Державні гарантії зайнятості населення в Україні.
5. Міжнародний досвід регулювання зайнятості.

Тема 2.1. Управління персоналом у системі соціально-трудова відносин на мікрорівні

Питання до семінарського заняття

1. Кадрова політика її складові.
2. Програми розвитку персоналу.

3. Атестація персоналу та її роль у зростанні конкурентноздатності виробництва.
4. Система мотивації та оцінки персоналу.
5. Кар'єрний рост та його планування на сучасних фірмах і кампаніях.

Тема 2.2. Організація та нормування праці

Питання до семінарського заняття

1. Розв'язок задач з визначення розміру заробітку працівників за відрядною системою оплати праці.
2. Розв'язок задач з визначення розміру заробітку працівників за погодинною системою оплати праці.
3. Розв'язок задач з визначення чисельності основних робітників.
4. Розв'язок задач з визначення чисельності обслуговуючого персоналу.
5. Розв'язок задач з визначення номінального та ефективного фондів робочого часу.

Тема 2.3. Оплата праці. Формування та регулювання заробітної плати

Питання до семінарського заняття

1. Вартість робочої сили та її зв'язок з оплатою праці.
2. Заробітна плата як соціально-економічна категорія.
3. Організація заробітної плати, її елементи і принципи.
4. Структура заробітної плати.

Тема 3.1. Види, джерела і структура доходів населення

Питання до семінарського заняття

1. Структура доходів населення.
2. Структура грошових доходів і сукупних ресурсів домогосподарств.
3. Структура доходу співробітника підприємства.
4. Джерела особистих доходів.
5. Номінальні і реальні доходи. Трудові і нетрудові доходи.
6. Поняття сукупного, чистого, скоригованого чистого та кінцевого доходів.

Тема 3.2. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення

Питання до семінарського заняття

1. Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.
2. Методичні основи спостереження за динамікою рівня життя населення.
3. Прожитковий мінімум і методи його розрахунку.
4. Мінімальні соціальні стандарти рівня життя населення.
5. Соціальні трансферти як елементи формування рівня життя і доходів.
6. Сутність та значення економічного аналізу у трудовій сфері.
7. Завдання і напрями аналізу продуктивності праці.
8. Аналіз трудомісткості.
9. Аналіз чисельності і складу працівників.
10. Аналіз використання фонду заробітної плати і рівня середньої заробітної плати.

4.2. Матеріали для самоконтролю

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини», передбачає написання та захист творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів. Творча робота висвітлює результати самостійного обдумування студентами актуальних проблем з навчальної дисципліни. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі рекомендації для розв'язання проблеми.

Вимоги до захисту творчої роботи:

- творча робота повинна бути підготовлена кожним студентом індивідуально;
- виконана творча робота надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві не пізніше, ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії;
- друкований варіант творчої роботи надається студентом під час захисту;
- результати написання творчої роботи презентуються студентом під час екзаменаційної сесії у формі короткої доповіді та відповідей на поставлені запитання;
- на захисті для доповіді надається 5 хв.

Структура творчої роботи.

У структурі творчої роботи виділяються такі основні складові частини.

1. Постановка проблеми:
 - короткий аналіз сучасного стану проблеми, що стосується обраної теми, а також виділення суперечностей та недоліків, що зумовлюють проблему;
 - чітке формулювання проблеми відповідно до виділених суперечностей та недоліків, основні складові проблеми;
 - негативні наслідки того, що проблема не вирішується.
2. Шляхи вирішення проблеми:
 - визначення підходів до вирішення проблеми;
 - опис конкретних шляхів реалізації обраних підходів.
3. Значення для практики:
 - позитивні зміни у разі реалізації запропонованих підходів;
 - позитивне значення цих змін для розвитку національної економіки.
4. Висновки, що коротко відображають результати проведеного аспірантом дослідження проблеми.
5. Перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Вимоги до оформлення творчої роботи.

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням студента стисло і водночас вичерпано розкрити тему: показати значення проблеми, що розглядається, оцінити, як вона висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 15-20 сторінок. Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді, наприклад, [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці реферату списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 7 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі Інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в Інтернеті. У творчій роботі мають бути обов'язково авторські пропозиції щодо вирішення проблеми, що розглядається. До тексту творчої роботи додається презентація у форматі Microsoft Power Point обсягом 10-12 слайдів, що відображає основні положення творчої роботи відповідно до його структури.

Теми творчих робіт**Розділ 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва**

1. Побудувати структурно-логічну схему дисципліни.

2. Побудувати структурно-логічну схему взаємозв'язків курсу «Економіка праці й соціально-трудова відносина» з іншими дисциплінами і науками.
3. Підготувати доповіді за темами:
 - Погляди класиків політичної економії на зміст праці та її роль у суспільному виробництві.
 - Функції праці.
 - Вплив на елементи праці науково-технічного прогресу.
 - Проблеми декваліфікації праці.
4. Побудувати структурно-логічну схему впливу праці на результати виробництва.
5. Підготуватись до дискусії з питань:
 - Сутність і роль праці у розвитку людини і суспільства.
 - Еволюція праці як чинника виробництва.
 - Вплив науково-технічного прогресу на зміст і характер праці: позитивні і негативні наслідки.
5. Побудувати схему еволюції соціально-трудова відносин в Україні.
6. Підготуватися до виступу на тему «Рівень реалізації принципів функціонування системи соціально-трудова відносин в Україні».
7. Побудувати структурно-логічну схему зв'язків елементів системи соціально-трудова відносин та охарактеризувати її елементи.
8. Побудувати схему переговорного процесу при укладанні Генеральної угоди на поточний рік.
9. Проаналізувати вплив різних чинників на еволюцію відносин у соціально-трудова сфері.
10. Скласти примірний проект та структурну схему колективного договору.
11. Підготувати реферати на такі теми:
 - Еволюція профспілкового руху в світі
 - Розвиток профспілок в Україні
 - Сучасне розуміння держави як соціального партнера
 - Оцінка впливу різних чинників на еволюцію соціально-трудова відносин
 - Проблеми формування та регулювання соціально-трудова відносин на новому етапі системних перетворень
 - Сучасне розуміння держави як соціального партнера
 - Досвід США щодо участі держави у регулюванні соціально-трудова відносин
 - Досвід ФРН щодо участі держави у регулюванні соціально-трудова відносин
 - Досвід Франції щодо участі держави у регулюванні соціально-трудова відносин
13. Написати есе за темами:
 - Моя стратегія як голови Федерації профспілок України
 - Дієвість механізму функціонування системи соціально-трудова відносин в Україні
14. Охарактеризувати напрями державної соціальної політики в Україні
15. Обґрунтувати структуру соціального пакету підприємства
16. Написати есе за темою:
 - Соціальне партнерство і соціальний діалог
 - Зарубіжний досвід проведення моніторингу соціально-трудова сфери
17. На основі даних статистичного збірника проаналізувати сучасну демографічну ситуацію в Україні та її вплив на стан і розвиток людських ресурсів.

18. На основі статистичних даних та публікацій оцінити сучасний трудовий потенціал України, перспективи його розвитку і ефективність його використання.
19. Підготувати есе за темами:
 - Наслідки старіння населення для України.
 - Проблеми відтворення населення в Україні
20. Підготувати доповіді за темами:
 - Сучасна демографічна ситуація в Україні та її вплив на стан і розвиток людських ресурсів та соціально-економічний розвиток країни.
 - Оцінка сучасного трудового потенціалу України, перспективи його розвитку і ефективність його використання.
21. Побудувати структурно-логічну схему співвідношення таких категорій: «населення», «трудові ресурси», «трудова потенціал» та «економічно активне населення».
22. Розробити стратегію інвестицій в людський капітал на прикладі конкретної особи.
23. На основі даних статистичного збірника визначити достовірність або хибність закону Оукена для України. Пояснити результати.
24. Підготувати виступ на тему:
 - Особливості й етапи формування ринку праці в Україні.
 - Сегментація ринку праці: теорія, сучасний стан та проблеми.
25. Підготувати реферати на такі теми:
 - Ринок праці в економічній системі
 - Формування ринку праці в Україні
 - Сегментація ринку праці в Україні
26. Розробити шляхи поліпшення ситуації на ринку праці України відповідно до теоретичних основ аналізу ринку праці і зайнятості.
27. Оцінити роль державної служби зайнятості на ринку праці.
28. Оцінити нормативно-правове забезпечення державної політики зайнятості.
29. Розробити прогноз зайнятості населення певної адміністративно-територіальної одиниці на основі даних статистичної звітності.

Розділ 2. Організаційні, економічні та соціальні аспекти процесу праці

1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу з питань сутності продуктивності праці, показників і методів виміру продуктивності праці.
2. Підготуватися до виступу і дискусії з питання «Значення продуктивності для підвищення ефективності виробництва».
3. Побудувати логічну схему взаємозв'язку факторів і резервів продуктивності праці.
4. Підготуватися до виступу і дискусії з питань:
 - Модель факторів продуктивності праці.
 - Оцінка впливу внутрішньовиробничих факторів на зростання продуктивності праці.

Розділ 3. Моніторинг трудової діяльності та рівня життя населення

1. На основі статистичних даних оцінити номінальні доходи населення України в динаміці. Побудуйте графік номінальних доходів.
2. На основі статистичних даних побудуйте діаграму доходів населення і зробіть аналіз структури доходів населення України.

3. На основі статистичних даних розрахуйте реальні доходи населення України і зробіть порівняльний аналіз з номінальними.
4. Побудувати криву Лоренца на основі статистичних даних України.
5. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення диференціації доходів населення, розробити пропозиції щодо його покращення.
6. Провести дослідження власних витрат за місяць, тиждень чи день (зазначаючи суму), визначити резерви.
7. Зробити порівняльний аналіз власних доходів і витрат за місяць.
Написати есе за темою:
 - Якість трудового життя як критерій оцінки соціально-трудових відносин
 - Якість життя і якість трудового життя в Україні
8. Аналіз нормативно-правового забезпечення України щодо якості життя: сучасний стан та перспективи розвитку.
9. Розкрити сутність сучасних вітчизняних та зарубіжних підходів до управління персоналом.
10. Провести хронометраж друкування тексту обсягом 0,5 д.а. (приготування страви, написання реферату, інше) і визначити норму часу для даної роботи.
11. Підготувати реферат на тему:
 - Організація робочого місця економіста (інженера, водія, лікаря-терапевта, викладача Вузу, механіка, інше)
12. Підготуватися до виступу і дискусії з питання:
 - Вплив інфляційних процесів на динаміку заробітної плати
 - Годинна та місячна ставки заробітної плати, як мінімальна державна гарантія оплати праці: переваги і недоліки
13. Підготувати есе «Соціально-економічна сутність заробітної плати в ринкових умовах».
14. Побудувати логічну схему диференціації заробітної плати працівників.
15. Підготувати реферативний матеріал публікацій з проблеми удосконалення тарифного нормування в сучасних умовах.
16. Підготувати виступ з питання «Розвиток систем винагороди у сфері праці».
17. Заповнити форми звітності з праці умовного підприємства. Проаналізувати їх.
18. Знайти помилки у розрахунках основних трудових показників умовного підприємства.
19. Провести аудит трудових показників організації.
20. Підготуватися до участі у виробничій ситуації: Визначення ефективного фонду робочого часу робітників.

4.3. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Праця й соціально-трудові відносини як предмет наукового економічного дослідження.
2. Формування і розвиток предмета дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини».
3. Сутність категорії «праця» та її характеристики.
4. Роль праці у розвитку людини і суспільства.
5. Зміст і характер праці.
6. Основні елементи, що характеризують зміст праці.
7. Види праці та їх характеристики.
8. Еволюція праці як чинника виробництва.

9. Сутність поняття “населення”.
10. Класифікація населення в економіці праці.
11. Демографічні процеси.
12. Відтворення населення і його характеристики (показники).
13. Види руху населення.
14. Показники природного руху населення.
15. Показники механічного руху населення.
16. Показники та основні напрями міграції населення України.
17. Структура і розміщення населення України.
18. Статева і вікова структура.
19. Міське і сільське населення.
20. Національний склад населення.
21. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.
22. Економічно активне і економічно неактивне населення.
23. Економічно неактивне населення.
24. Трудовий потенціал: сутність, показники, структура.
25. Формування трудового потенціалу.
26. Трудовий потенціал працівника.
27. Трудовий потенціал підприємства.
28. Трудовий потенціал суспільства.
29. Поняття, сутність, мета та завдання соціальної політики.
30. Поняття соціального захисту та його основні напрямки в сфері праці.
31. Система соціального захисту та соціальних гарантій у сфері праці.
32. Соціальні інститути і механізм соціального захисту працівників.
33. Сутність соціально-трудова відносини.
34. Принципи і типи соціально-трудова відносин.
35. Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудова відносин.
36. Роботодавці та їхні об'єднання як об'єкти соціально-трудова відносин.
37. Нормативно-правова база діяльності роботодавців та їхніх об'єднань.
38. Сучасний стан профспілкового руху в Україні.
39. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність профспілок.
40. Ринок праці: сутність, зміст і функції.
41. Умови виникнення ринку праці. Основними умовами ефективного функціонування ринку праці. Функції ринку праці.
42. Механізм функціонування ринку праці. Суб'єкти ринку праці.
43. Сегментація ринку праці. Гнучкість ринку праці.
44. Кон'юнктура ринку праці.
45. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.
46. Модель ринку праці.
47. Суть, форми і види зайнятості.
48. Державна політика зайнятості.
49. Державні гарантії зайнятості населення в Україні.
50. Матеріальна допомога з безробіття.
51. Управління персоналом його сутність та роль в сучасних умовах.
52. Кадрова політика її складові.
53. Плани підвищення кваліфікації, підготовки та перепідготовки працюючих.
54. Атестація персоналу.
55. Система мотивації та оцінки персоналу.
56. Сутність, зміст і значення організації праці.

57. Поділ і кооперування праці.
58. Суспільний і технічний поділ праці.
59. Колективні форми організації сучасної праці.
60. Класифікація робочих місць.
61. Оснащення, планування, обслуговування, раціоналізація, атестація робочих місць.
62. Умови праці: сутність і значення.
63. Фактори, що впливають на умови праці.
64. Нормування праці як складова її організації.
65. Сутність і значення нормування праці.
66. Норми та об'єкти нормування праці.
67. Класифікація витрат робочого часу.
68. Методи нормування праці.
69. Вартість робочої сили та її зв'язок з оплатою праці.
70. Заробітна плата як соціально-економічна категорія.
71. Заробітна плата як ціна робочої сили.
72. Функції заробітної плати.
73. Організація заробітної плати, її елементи і принципи.
74. Основна та додаткова заробітна плата.
75. Заохочувальні та компенсаційні виплати.
76. Структура заробітної плати.
77. Форми і системи заробітної плати.
78. Організація заробітної плати на підприємстві.
79. Тарифна система регулювання заробітної плати.
80. Елементи тарифної системи: тарифна сітка, тарифна ставка, надбавки і доплати до тарифних ставок, схема посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні довідники.
81. Тарифні розряди і тарифні коефіцієнти.
82. Системи погодинної форми оплати праці.
83. Системи відрядної форми оплати праці.
84. Організація преміювання працівників.
85. Структура доходів населення.
86. Структура доходу співробітника підприємства.
87. Номінальні і реальні доходи.
88. Трудові і нетрудові доходи.
89. Диференціація доходів (витрат) населення.
90. Децильний коефіцієнт диференціації доходів (витрат).
91. Коефіцієнт нерівності розподілу доходів (витрат) серед населення або концентрації доходів (витрат).
92. Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.
93. Показник якості трудового життя.
94. Прожитковий мінімум і методи його розрахунку.
95. Соціальні трансферти як елементи формування рівня життя і доходів.
96. Сутність продуктивності й продуктивності праці.
97. Показники продуктивності праці.
98. Методи виміру продуктивності праці.
99. Натуральний та трудовий методи.
100. Умови і фактори зростання продуктивності праці та їх класифікація.
101. Резерви підвищення продуктивності праці та їх класифікація.
102. Сутність та значення економічного аналізу у трудовій сфері.
103. Завдання і напрями аналізу продуктивності праці.

104. Аналіз трудомісткості.
105. Аналіз чисельності і складу працівників.
106. Аналіз використання фонду заробітної плати і рівня середньої заробітної плати.
107. Мета аудиту у сфері праці.
108. Класифікація аудиту.
109. Напрями, етапи і методи проведення аудиту в сфері праці.
110. Методичні прийоми аудиту в соціально-трудої сфері.
111. Ефективність аудиту в трудовій сфері.
112. Державна статистична звітність з питань праці.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Відвідування лекційних занять є добровільним, проте враховується при підсумковому контролі шляхом задавання додаткових запитань за відповідним матеріалом.

Відвідування семінарських занять є обов'язковим, їх пропуск автоматично знижує підсумкову оцінку за курсом, оскільки на відповідні семінари аспірант не отримує балів.

Політика академічної доброчесності визначається згідно з Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Денна форма навчання

Поточний контроль															Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1							Розділ 2					Розділ 3				
C1.1	C1.2	C1.3	C1.4	C1.5	C1.6	C1.7	TP1	C2.1	C2.2	C2.3	TP2	C3.1	C3.2	TP3	30	100
4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

C1.1,... C3.2 – семінари до тем розділів

TP1, ... TP3 – творчі роботи до розділів

Заочна форма навчання

Поточний контроль						Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3			
C1.2	TP1	C2.2	TP2	C3.2	TP3	30	100
10	15	10	10	10	15		

C1.2,... C3.2 – семінари до тем розділів

TP1, ... TP3 – творчі роботи до розділів

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання

0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу
------	--------------	---	-----------------------------------

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання-Прес, 2000. – 313 с.
2. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина [Текст] : курс лекцій / Грішнова О. А. ; Ін-т підгот. кадрів Держ. служби зайнятості України, Каф. упр. персоналом та економіки праці. – Київ : ІПК ДСЗУ, 2017. – 101 с.
3. Городецька Л. О. Економіка праці і соціально-трудова відносина [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ, які навчаються за освіт.-проф. програмою бакалавра в галузі знань «Економіка і підприємництво» / Л. О. Городецька ; Нац. авіац. ун-т. – Київ : НАУ, 2011. – 430 с.
4. Економіка праці та соціально-трудова відносина [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; [уклад. Андрейцева І. А.]. – Кам'янець-Подільський : Сисин Я. І., 2015. – 227 с.
5. Економіка праці й соціально-трудова відносина: практичний курс [Текст] : підручник / [Черчик Л. М. та ін. ; за заг. ред. Л. М. Черчик] ; Луц. нац. техн. ун-т, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. – 331 с.
6. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2003. – 158 с.
7. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина [Текст] : навч. посіб. / О. І. Карпіщенко ; Сум. держ. ун-т. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2015. – 389 с.
8. Економіка праці та соціально-трудова відносина [Текст] : підручник / А. М. Колот [та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук., проф. А. М. Колота ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2009. – 711с.
9. Склярук Т. В. Економіка праці [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Склярук, Я. В. Панас ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. – 226 с.
10. Шевченко О. О. Соціальна економіка [Текст] : навч. посібник для самост. вивчення дисципліни / О.О. Шевченко; Донбаська держ. машинобудівна академія. – Краматорськ : ДДМА, 2008. – 60 с.

Додаткові

11. Балабанова Л. В. Стратегічне управління персоналом підприємства [Текст] : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Стельмашенко ; [Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган – Барановського, Школа маркетинг. менедж.]. – К. : Знання, 2011. – 237 с.
12. Білинська М. М. Кадрова політика і державна служба [Текст] : конспект лекцій / М. М. Білинська, О. Л. Євмешкіна, І. Г. Сурай ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. орг. фундамент. та приклад. дослідж., Каф. держ. упр. і менеджменту. – Київ : НАДУ, 2012. – 71 с.
13. Василичев Д. В. Удосконалення процесу побудови системи оплати праці на підприємствах / Д. В. Василичев // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 1, Т. 2. – С. 191–196.
14. Варналій З. С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / З. С. Варналій. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
15. Гавкалова Н. Л. Управління витратами на персонал – основа ефективності менеджменту персоналу [Текст] : монографія / Гавкалова Н. Л., Криворучко А. С. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 230 с.

16. Гвоздик Н. М. Формування ефективних інвестицій у людський капітал на підприємствах [Текст] : монографія / Н. М. Гвоздик ; Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі" (ПУЕТ), Каф. упр. персоналом і економіки праці. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 232 с.
17. Гільорме Т.В. Моделі управління персоналом підприємства: методологічна платформа та шляхи застосування [Текст] : монографія / Гільорме Т. В., Єлісеєва О. К. ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ : Дробязко С. І., 2016. – 170 с.
18. Гончаренко М. Особливості ідентифікації та використання методів управління персоналом організації / М. Гончаренко, В. Бугай // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2. – С. 186–189.
19. Горлова Ю. В. Сутність кадрового потенціалу, класифікація та його оцінка на підприємстві / Ю. В. Горлова // Управління розвитком. – 2013. – Вип. 4 (144). – С. 78–80.
20. Грузіна І. А. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством [Текст] : монографія / Грузіна І. А., Дериховська В. І. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 250 с.
21. Должикова А. П. Людський капітал підприємства: зміст та особливості економічної категорії / А. П. Должикова // Економічний форум. – 2013. – Вип. 3. – С. 119-125.
22. Дороніна О. А. Теорія та практика формування багаторівневої кадрової політики в контексті забезпечення гідної праці в Україні [Текст] : монографія / О. А. Дороніна ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк : ДонНУ, 2013. – 395 с.
23. Дьяченко Ю. Ю. Персонал промислового підприємства: формування та розвиток [Текст] : монографія / Ю. Ю. Дьяченко. – Харків : Доміно, 2014. – 430 с.
24. Економічні і соціально-трудова аспекти управління персоналом: теорія та практика [Текст] : монографія / [Т. В. Березянюк та ін. ; за заг. ред. Драган О. І.] ; Нац. ун-т харч. технологій. – Київ : Кафедра, 2017. – 271 с.
25. Залюбінська Л.М. Управління персоналом [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / Л. М. Залюбінська, М. Л. Скорик ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ін-т математики, економіки та механіки. – Одеса : ОНУ, 2016. Ч. 1. – 2016. – 250 с.
26. Захарчин Г. М. Формування та оцінювання мотивації управлінського персоналу підприємств і організацій [Текст] : монографія / Г. М. Захарчин, Н. П. Любомудрова ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 186 с.
27. Іванісов О.В. Управління трудовим потенціалом. Навчально-практичний посібник / Іванісов О.В., Єрмоленко О. А., Доровської О.Ф. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 392 с.
28. Кадрове забезпечення органів прокуратури України в умовах реформування [Текст] : монографія / [І. М. Козьяков та ін.] ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2016. – 169 с.
29. Капустянський П.З. Мотивація праці персоналу сучасних організацій (організаційно-управлінський аспект) [Текст] / П. З. Капустянський ; Інститут підготовки кадрів держ. служби зайнятості України. – К.:, 2007. – 156 с.
30. Климчук А.О. Управління підприємством в системі оцінки, мотивації та стимулювання персоналу [Текст] : [монографія] / Климчук А. О. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 283 с.
31. Колосок В. М. Стратегічне управління розвитком персоналу промислових підприємств [Текст] : монографія / Колосок В. М., Богачов О. С., Алістаєва А. В. ; ДВНЗ „Приазов. держ. техн. ун-т”. – Маріуполь : ДВНЗ „Приазов. держ. техн. ун-т”, 2011. – 244 с.
32. Колот А. М. Мотивація персоналу [Текст] : підручник / А. М. Колот ; Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.
33. Колот А. М. Мотиваційний менеджмент як чинник конкурентних переваг машинобудівного підприємства / А. М. Колот // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2014. – Вип. 6 (89), ч. 2. – С. 69–73.

34. Колпаков В. М. Стратегический кадровый менеджмент [Текст] : учеб. пособие для студ. вузов / В.М. Колпаков, Г.А. Дмитренко ; Межрегиональная академия управления персоналом. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : МАУП, 2005. – 752 с.
35. Криворучко О. М. Управління персоналом підприємства [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ спец. "Менеджмент організацій і адміністрування" / О. М. Криворучко, Т. О. Водолажська ; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. – Харків : ХНАДУ, 2016. – 200 с.
36. Криворучко О. М. Маркетинг персоналу: формування та реалізація на підприємствах [Текст] : монографія / Криворучко О. М., Гладка О. І. ; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. – Харків : ХНАДУ, 2015. – 206 с.
37. Куйбіда В. С. Професійна мобільність та проблеми професіоналізації персоналу публічного управління [Текст] : монографія / В. С. Куйбіда, І. В. Шпекторенко ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2018. – 255 с.
38. Людський потенціал: механізми збереження та розвитку [Текст] : [монографія] / О. Ф. Новікова [та ін.] ; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Д., 2008. – 468 с.
39. Менеджмент персоналу. Навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА економічних спеціальностей / Укл.: А.М.Ткаченко, О.В. Шляга. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2009. – 475с.
40. Мініна О. В. Економіка та організація праці [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. В. Мініна, Ж. В. Дерій, Н. Т. Шадура-Никипорець ; Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – 199 с.
41. Мотивація та управління персоналом і якістю (іноземний досвід) [Текст] : навч. посіб. / Сокур М. І. [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. – Вид. 2-е, допов. – Кременчук : Щербатих О. В. [вид.], 2016. – 335 с.
42. Мотивація та соціальний захист персоналу [Текст] : монографія / [Анішіна Н. В. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. Г. Бабенка ; Дніпропетр. держ. фін. акад. – Д. : ДДФА, 2011. – 400 с.
43. Новак І. Соціальний пакет як механізм удосконалення оплати праці / І. Новак // Україна : аспекти праці. – 2008. – № 2. – С. 6-12.
44. Пірен М. І. Державна кадрова політика: шляхи елітизації [Текст] : монографія / [М. І. Пірен] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : Талком, 2014. – 251 с.
45. Перепадя Ф. Л. Формування кадрової політики організації в умовах трансформації національної економіки [Текст] : монографія / Перепадя Ф. Л. – Київ : Чалчинська Н. В., 2016. –
46. Петрашак О. О. Продуктивність праці у сучасних умовах: соціально-економічний аспект [Текст] : [монографія] / О. О. Петрашак ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2018. – 183 с.
47. Розвиток професійної компетентності управлінського персоналу [Текст] : монографія / Дороніна М. С. [та ін.]. – Харків : ІНЖЕК, 2014. – 361 с.
48. Савельєва В.С. Кадровый аудит и оценка персонала [Текст] : учеб. пособие для студ. экон. спец. / В. С. Савельева ; Донбасская гос. машиностроительная академия. – Краматорск : ДГМА, 2007. – 80 с.
49. Селищев В. С. Економіка праці та соціально-трудові відносини: контрольні запитання до практичних занять і завдання [Текст] : навч. посіб. / В. С. Селищев, С. М. Мельніков, О. С. Попов ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". – Харків : ХАІ, 2015. – 83 с.
50. Сучасні технології управління розвитком підприємств України: механізми, реалії, перспективи [Текст] : колект. монографія / [Балук Н. Р. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. В. Гринько ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ : Біла К. О. [вид.], 2016. – 503 с.
51. Тарасевич О. В. Управління персоналом промислових підприємств: системно-орієнтовний підхід [Текст] : монографія / О. В. Тарасевич. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 400 с.

52. Технології управління персоналом [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; [уклад. Андрейцева І. А.]. – Кам'янець-Подільський : Сисин Я. І. : Абетка, 2015. – 164 с.

53. Федулова І.В. Інноваційний потенціал підприємства [Текст] : монографія / Федулова І.В., Кундєєва Г.О. ; Нац. ун-т харч. технологій. – К. : [Медінформ], 2010. – 346 с.

54. Хандій О. О. Управління персоналом підприємства: концептуальне визначення та механізми розвитку [Текст] : монографія / О. О. Хандій ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 240 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.liga.net> — українське законодавство та правові інформаційні ресурси.
2. <http://www.ukrstat.gov.ua> — офіційний сайт Державного комітету статистики України.
3. <http://www.rada.gov.ua> — сервер Верховної Ради: база даних по законодавству України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> — сервер Кабінету міністрів України.